

Sprawozdanie z konferencji „Ikonoteksty 2019. Synergia słów i obrazów”, Gdańsk, 28–29 listopada 2019 roku

W dniach 28 i 29 listopada 2019 w gdańskim Ratuszu Staromiejskim odbyła się druga edycja ogólnopolskiej konferencji naukowej Ikonoteksty, zatytułowana „Synergia słów i obrazów”. Jest to wspólna inicjatywa międzyuczelnianego, afiliowanego przy Wydziale Filologii Uniwersytetu Gdańskiego Zespołu Interdyscyplinarnych Badań Książki Obrazkowej, realizowana we współpracy z Nadbałtyckim Centrum Kultury. Celem założonego w 2015 roku Zespołu jest naukowa analiza ikonotekstu ze zintegrowanej, interdyscyplinarnej perspektywy, stąd wchodząca w jej skład grupa naukowców reprezentuje różne kierunki badań: kulturoznawczy, antropologiczny, pedagogiczny, teoretyczno-literacki, artystyczny i bibliologiczny. Spośród dwunastu członków grupy cztery osoby są przedstawicielami skandynawistyki i fennistyki, co wskazuje na duże zainteresowanie książką obrazkową wśród tych filologów. Nie jest to przypadek – kraje nordyckie są znane ze światowych osiągnięć w przestrzeni tego gatunku, dumnie określanego „flagowymi okrętami Północy”.

Organizowana przez Zespół Interdyscyplinarnych Badań Książki Obrazkowej konferencja jednoczy polskich badaczy ikonotekstu, wskazując na rosnące zainteresowanie nie tylko książkami obrazkowymi, ale też komiksami, powieściami graficznymi oraz gramami wideo. Podczas gdy pierwsza edycja konferencji w 2017 roku zmieściła się w jednodniowych obradach, program drugiej edycji Ikonotekstów wypełnił pełne dwa dni, podczas których 26 osób reprezentujących większość krajowych uniwersytetów wygłosiło 24 wykłady. Wśród prelegentów nie zabrakło przedstawicieli skandynawistyki, a ich referaty plasowały się w różnych sesjach tematycznych, wskazując na różnorodność kierunków badawczych.

Konferencję zainaugurował w czwartek wykład pt. *Ukochane dziecko ma wiele imion. Definicje nowoczesnej książki obrazkowej – analiza* wygłoszony przez kierowniczkę Zespołu Hannę Dymel-Trzebiatowską z Instytutu Skandynawistyki i Fennistyki UG. Celem referatu była nie tylko analiza różnych definicji gatunku, ale przede wszystkim teoretyczno-terminologiczna refleksja nad ich specyfiką i użyciem. Tego samego dnia swój referat zaprezentowała też przedstawicielka warszawskiej skandynawistyki Agnieszka Stróżyk z SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego. Jej wystąpienie zatytułowane *Jaki las? Przyroda w ikonotekście. „Na jagody” Elsy Beskow i jej polskich adaptacjach* zawierało analizę różnych wizualizacji tytułowego szwedzkiego klasyka książki obrazkowej, a także jego polskiej werbalnej

wersji Marii Konopnickiej, nadal wzbudzającej wiele kontrowersji pod względem autorstwa. Prelegentka przyjrzała się dokładnie specyfice przyrody w oryginale i jej rozwiniętej, silnie znaturalizowanej wersji w polskim wariancie, dopatrując się licznych różnic, które nie zawsze korespondowały z ilustracjami.

W piątek można było wysłuchać kolejnych wykładów skandynawistek. W porannej sesji „Ikonotekst w rękach tłumacza” wystąpiła Helena Garczyńska z Instytutu Skandynawistyki i Fennistyki UG, wygłaszając referat pt. *Komiks jako literatura faktu. Wyzwania translatorskie na podstawie komiksu „Munch” Steffena Kvernelanda*. Referat ten stanowił ciekawe połączenie refleksji teoretycznej na temat przekładu ikonotekstu z doświadczeniami praktyka¹. Prezentacja zawilgości językowych oryginału i ich optymalnych rozwiązań translatorskich spotkała się z dużym zainteresowaniem słuchaczy i stała się punktem wyjścia do licznych pytań.

W popołudniowej sesji „Ikonotekst a wyzwania współczesności” wystąpiły kolejne skandynawistki: Barbara Kuczmarska-Urbaniak z Instytutu Skandynawistyki i Fennistyki UG oraz Anna Klimont ze Szkoły Doktorskiej Nauk Humanistycznych i Społecznych UG. Pierwszy wykład *Prawda ukryta w ilustracjach. O słowach i obrazach w „Hemma hos Harald Henriksson” Uje Brandeliusa i Clary Dackenberg* był omówieniem głośnej szwedzkiej książki obrazkowej z 2018 roku, która doczekała się nominacji do Augustpriset. Intrygująca gra słów i obrazów w *Hemma hos Harald Henriksson* podejmuje nietławy temat różnic społecznych, który wielu słuchaczom wydał się zaskakujący w odniesieniu do kraju tak egalitarnego jak Szwecja. Z kolei referat Anny Klimont *Ekologia od najmłodszych lat – czy książka obrazkowa może uratować świat?* objął rozległy korpus materiałowy, wśród którego znalazło się kilka szwedzkich tytułów. Oba wystąpienia spotkały się z zainteresowaniem słuchaczy, czego dowodem jest fakt, że dyskusja po tej ostatniej sesji konferencyjnej przedłużyła się o pełną godzinę.

Ponadto wśród skandynawskich akcentów konferencji znalazł się występ studentów trzeciego roku gdańskiej skandynawistyki – przedstawiciele Naukowego Koła Tłumaczy Literatur Skandynawskich UG: Kingi Dobieckiej, Joanny Kurkowskiej, Aleksandry Romanowicz i Michała Skrzypczaka. Zaprezentowali oni swój przekład popularnej szwedzkiej książki obrazkowej *Nusse-kudden* (1984) z tekstem Arne Norlina i Håkana Jaenssona oraz z ilustracjami Gunny Grähs, a ich występ spotkał się ze szczególnie entuzjastycznym przyjęciem.

Hanna Dymel-Trzebiatowska
Uniwersytet Gdański

¹ Helena Garczyńska jest tłumaczką *Muncha*.